

BIZALOM

Havonta kétszer megjelenő szemle,

a világ folyásáról és az ember alkotásairól.

1. szám.

X. évfolyam.

1939. január 1.

Január 6-ika.

Kétszeres ünnep. Emléknapja annak, hogy a 13 napos Jézusgyermeket, a három mágus — király — másnéven: a három napkeleti bölcs, — a karcanyi csillag vezetésével messzeföldről felkereste, imádtta s ajándékokkal halmozta el. De ünnepe annak is, hogy harminc esztendővel később, ugyanezen a napon megkeresztelte keresztelő Szt. János a Jordán vizében názáreti Jézust s a keresztelés pillanatában megnyílt az Ég, a szent lélek ott lebegett Jézus felett... az Atya Isten Szózata pedig így hangzott fel: „Íme az én szerelmes fiam, ki ma született.”

E legnagyobb pillanat után kezdette meg Krisztus a tanítás és nyilvános működést, hogy az egész emberiségnek megmutassa a Szabadulás útját.

A Bizalom már több ízben méltatta Vízkereszt ünnepének végtelen fontosságát, ezúttal a Három Királyok ünnepéről akarunk megemlékezni.

Tudjuk, hogy a Három Királyok aranyat, tömjént és mirhát vittek áhítatuk és imádatuk jeleképpen a Jézusgyermeknek.

De vajjon mi értelme volt ezeknek az ajándékoknak, mit jelképeztek ezek?

Az arany, az égi csillagok aranylásának földi mása; a múlt jelképe. A múlté, amelyet a csillagok láttak, ismertek, amely az örökkévalóságba van feljegyezve. A tömjén: a hirtelen elszálló jelent jelképezi, — a mirha pedig a még elburkolt jövődőt.

A napkeleti bölcsök, a Három Királyok, mind a hármat: múltat, jelent és jövődőt Jézusnak áldozzák, az Ő kegyelmébe teszik le. S amint leterdelnek a betlehemi isteni kised bölcsője körül,

tudják jól, hogy nem közönséges aranyat, tömjént és mirhát hoztak ajándékba neki, hanem szíveik lelkeik legnagyobb képességeit s értékeit. Az isteni, erkölcsi szellemi világrend valóságának ismeretét, mint lelki aranyat, — az emberi erényeket s az igazi áldozatosságot, mint lelki tömjént, — s az emberszívnek az örökkévalóságához, a halhatatlansághoz való kapcsolódását, mint lelki mirhát.

*

Mi nem vagyunk napkeleti bölcsök, nem vagyunk Három Királyok, de mi is megajándékozhatjuk az Égi Gyermeket.

Neki adhatjuk bűnös multunkat, szenvedő jelenünket, bizonytalan jövőnket. Felajánlhatjuk neki szívünket, amelyben él a meggyőződés, hogy az erkölcsi világrend valóság és nem kitalálás, — amelyben él a törekvés az erényekre és az áldozatosságra — s amelyet áthat a szeretet az örökkévalóság iránt.

Ha mindezt elvisszük hozzá s felajánljuk neki, — ha neki ajándékozzuk lelkünk aranyát, tömjénét és mirháját: érezni fogjuk, hogy Ő éjjel nappal velünk van s segítő égi kezét, áldó isteni tekintetét egy pillanatra se veszi le rólunk.

*

Kivánjuk valamennyi olvasónknak, hogy az újesztendőt a Három Királyok megünneplésének komoly elmélyedésével kezdjék meg s ez az ünneplésük sugározzon fényt egész évükre! Megáldott, kegyelemmel teli újesztendőt kívánunk mindnyájuknak. Higgadt tettekkel, a jóban való kitartással, értelmes gondolatokkal és szelid érzésekkel telítsük életünket, mert így adunk módot a minket kereső Áldásnak és Szerencsének, hogy — ránk találgon!

Karácsonyfa.

Irta: Steffen Albert.

Karácsonyfa felnő, önmaga fölé,
Létraként, az ég háza felé.

*

Ahhoz, hogy majd egykor csillag lépcsőn menj,
A földre előbben, lehajolnod kell.

*

A héj elhull s a mag ... új életre kel,
Áldásod, átkod létalapja ez.

*

Ágat koporsóvá a halál teszi,
Gyökér közé bölcsőt ugyan ő rejti.

*

Ki eltemet, — újra, melletted ott áll,
Amikor megszülepsz s fényességgel vár.

*

Egy csarnokra mutat s angyalok kara,
Övez körül téged s az órát mondja:

*

Krisztus születése, éjfél tájba!...
Önmagadat adtad ajándékba.

*

Serédi Jusztinián hercegprimás az emberi méltóság megbecsüléséről.

Serédi Jusztinián hercegprimás Nagykarácsony ünnepén az esztergomi bazilikában ünnepélyes főpapi szentmisét mondott, azután szentbeszédet intézett a templomot zsúfolásig megtöltő hívекhez. Az emberi méltóság megbecsüléséről beszélt a bitoros-hercegprimás. Fejtegetéseiben az embernek Istenhez való hasonlóságából indult ki, majd Krisztus Istenemberségéről szólt.

— Krisztusnak — mondotta — mint embernek cselekedetei is isteni cselekedetek, ezért voltak elégségesek arra, hogy velük megváltsa az emberiséget. Abból pedig, hogy Isten így felemelte és ilyen szédületes méltóságra emelte az embert, az következik, hogy ha az Isten megadta és megtartotta számunkra ezt a méltóságot, akkor nekünk híven meg kell becsülnünk az emberi méltóságot! Bár az Isten szüntelen fenntartja az ember számára a kegyelmet és a méltóságot, az emberek mégis nemcsak hogy nem becsülik, hanem egyenesen megvetik az emberi méltóságot önmagukban és másokban.

— Isten a természet fölé emelte az embert és az örökkévalóság céljaira irányította, megtesz továbbá mindent ezeknek az örök céloknak elérésére; — az ember pedig nem becsüli meg értelmét és szabadakarátát, sőt szóval, írásban és cselekedettel akarja az emberi értelmet félrevezetni. Nem az igazságot, hanem a hazugságot akarják elhitetni az emberrel. Ma szinte visszatartják az embert attól, hogy földi életében az örök célok elérését munkálhassa. Nem történik ma más, mint akadályozása annak, hogy az ember a földön lelki életének is eleget tehessen, pedig a lélek min-

denek fölött való! Sokan önmagukat csalják és másokat csalnak és nem akarják elismerni, hogy a földi dolgokhoz valamennyiünknek jogunk van, mert Isten az ember uralma alá hajtotta a földet.

— Amikor Isten annyira felmagasztalta az embert — fejezte be szavait a hercegprimás —, hogy Krisztusban egyesítette az isteni és emberi természetet, akkor éppen ezt a méltóságot nem akarják elismerni. Nem is csoda, hogy ha Krisztusban nem becsüljük meg a legmagasztosabb emberi természetet és méltóságot, akkor másokban és önmagunkban sem becsüljük azt meg.

Ravasz püspök karácsonyi beszéde a gyűlölködő, boldogtalan emberről és a szeretetről.

Ravasz László püspök karácsony vasárnapján nagy gyülekezet előtt prédikált a Kálvin-téri református templomban. Ott volt az istentiszteleten vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó is fiaival, vitéz Horthy Istvánnal és ifj. vitéz Horthy Miklóssal.

A püspök beszédében egyebek közt ezeket mondta:

— Karácsonyt azok is ülnék, akik tudni sem akarnak keresztyénségről, mégis a karácsony nemcsak hangulat, nem dogma, nem szépség, nem emberi igazság csupán, hanem következménye, kifejezése annak a világérzésnek, hogy Isten szeretett és Ő előbb szeretett minket és a mi hibánk, ha nem tudunk ennek elég boldog kifejezést adni. Hány ember szenved attól az érzéstől, hogy ellenséges világban él... A civilizáció tetején halványan, üres tekintettel, gépiesen kalapál az ember, odalent fészkek, fák, ligetek, énekek, örömök tanyái várják, mégse megy oda s egyszer elnyeli az a világ, amely úrrá lett fölötté, bár megengedi nekünk apró játékainkat és nagy kalandjainkat... Elveszett az ember érzéke arra, hogy megtapasztalja Isten hívó, kereső, megáldó szeretetét, ezért lett tele a szíve félelemmel, gyűlölettel, ezért lett ádázan gyűlölködő felebarátja iránt s ezért lett mérhetetlenül boldogtalan...

— Jézus példát adott a szeretetből, közellétében Isten szívének melegsége érzett, a Vele való találkozás életet adott... Isten szereti az embert, testében akármilyen színű, akármilyen rendű, mert Isten képét hordozza. Ez az örökkévaló szeretet sugalmazza, hogy szeretem nemzetemet, amikor dicsőségében virágzik és ég s akkor is, ha megalázott, szeretem édesanyámat, de százaszorosan szeretem, ha megalázva látnám, szeretem hitestársamat és gyermekemet, — ha Istent szeretem, szeretem a munkát, amelybe Isten beállított. Ne legyen neked nagyobb ügyed, mint szeretni Istent!

Imájában ezt mondotta Ravasz püspök: Könyörgünk Hozzád Magyarország kormányzójáért, a mi vezérünkért, akinek gondjaira bízta és aki által veszel számon... Vezetőinkért, hogy nehéz és nagy szolgálatukat még ebben a nemzedékben végbe vigyék. Könyörgünk Hozzád azért, hogy örök igazságokban örök szeretet legyen.

Karácsonyi gyertyák ! . . .

Szent este van, karácsony van, égnek már a gyertyák,
Sok helyen már a Megváltó születését várják.
Mi is jöttünk ünnepelni és Krisztust imádni;
Ki képes volt mindnyájunkért Golgotát megjárni!

Ma van az ő szent ünnepe, születési napja:
Ha köztünk van bűnös lélek, kegyelmét megkapja!
Hogy ne lenne, hogy ne volna eltévedt kis bárány;
Szabadulhat bűneitől negyedóra árán!

Ahogy itt most szóvá tettem a bűnök világát,
Ki Benne hisz, bírhatja az igazság barátját,
Tiszta szívvel és lélekkel könnyen lehet élni;
Soha hiányt nem szenvednek, csak benne kell bizni.

Karácsony van, szent este van, égnek már a gyertyák,
Mi köztünk van olyan is, ki otthon hagyott árvát,
Sír a szívem, fáj a lelkem, ha gondolok rája:
Hogy ezeknek bánatból áll a karácsonyfája!

Édesapja nincsen otthon, nincsen keresője:
Hideg szoba, rongyos ruha, nincsen betevője.
Édesanyja lázban fekszik annak a betegje:
Hogy az ő kis családjá — a világ nincstelenje.

Karácsony van, szent este van, égnek már a gyertyák,
A gyermekek a Jézuska jövetelét várják,
Sok családnak a gyermeke hiába is várja:
Sír a szíve, fáj a lelke, — nincs karácsonyfája.

S. P. E.

A felvidék és a visszacsatolt övezet.

Irta: Cholnoky Jenő egyetemi tanár.

Az a keskeny területsáv, amit most sikerült visszacsatolni, földrajzi szempontból három különböző jellegű terület. Az első darab a Kis-Alföldnek a Dunától északra terjedő részéből való, a második a felvidéki nagy medencékhez tartozik s a harmadik az Északkeleti-Felvidék lábánál végignyúló, alföldi szegély.

A Felvidék ugyanis mindjárt két lényegesen különböző darabra válik szét az Ondova—Tapolc folyók völgyével elválasztva. A hegyek szerkezete szerint a Bártfa fölött emelkedő Zborói-hágóval kell a Kárpátokat ketté vágnunk. Nyugatra Pozsonyig nyúlnak el az Északnyugati-Kárpátok, keletre meg az Északkeleti-Kárpátok s tartanak egészen a Visó völgyéből az Aranyos—Beszterce völgyébe átvezető Borsai-hágóig.

Az Északnyugati-Kárpátokhoz csatlakozó hegyvidéket összefoglalóan Északnyugati-Felvidéknek nevezzük, az Északkeleti-Kárpátokhoz tartozó hegyvidéket pedig Északkeleti-Felvidéknek mondjuk. Az előbbin laknak a magyarokkal együtt a tótok, az utóbbin a rutének. Nagyon helytelennek tartom, ha ezt a Felvidéket Ruszinszónak mondjuk. Rutén földnek modhatjuk, minthogy valóban a falusi nép túlnyomóan rutén, de ez a nép annyira hozzákapcsolódott a magyarsághoz, hogy néhány fizetett agitátoron kívül a nép semmiféle vonzalmat sem érez a muszkák irányában.

Az Északnyugati-Felvidék háromféle hegységből tevődik össze. Először is Pozsonynál kezdve, egészen a Zborói-hágóig nyúlik el a Kárpátok láncolata. Másodszor Szepes, Abauj és Gömör vármegyék területén terpszkedik egy régi, ma már csak romjaiban megmaradt hegység, ez a Szepes—Gömöri-Érchegység. Lényegesen különbözik a Kárpátoktól, mert sokkal régebbi hegység s nincsennek rajta meredek csúcsok, éles gerincek, rohanó, zuhatagos hegyi patakok, hanem csak szelidebb lejtők, széles hegyhátak. Innen a hajdani hegycsúcsokat lepusztította az idő s a hegyeknek csak „tönkje,” csak a posztamentuma maradt meg, de éppen ezekben akad a legtöbb vastartalmú, igen régi kőzet.

Csak a hegytökhöket itt-ott elfedő mészkőtakarókban látunk merészebb formákat, mert a mészkő mindig meredek sziklafalakban, meg aztán szakadékos völgyekben, barlangokban gazdag.

A homokkőhegyek óriási kiterjedésű, széles hegyhátak 1000—2000 m magasságú tetőkkel. A homokkő rossz termőföldet ad, azt is keveset, azért a hegyvidéket 99%-ban rengeteg erdőség borítja. Ezekben a széles, lakatlan, erdős hegyhátakon fut a Magyar-medence vízváltató vonala is. A kis Poprádtól eltekintve, ezen fut a Duna vizeit az Odera, a Visztula és a Dnyeszter vizeitől elválasztó vonal. Azért ez a széles, lakatlan, nehezen járható hegyvidék a legkitűnőbb országhatár s már ezer éve teljesíti ezt a szolgálatot. Csak a trianoni bőlcsék voltak olyan felületesek és tudatlanok, hogy fogalmuk sem volt minderről s a népek száz-ezreit tették boldogtalanná egy maroknyi hazug és haszonvágó csöcselék kedvéért.

A Kárpátok második övezete a főövezet. Ez kezdődik a Duna partján a Kis-Kárpátokkal, folytatódik a Vágon túl a Kis-Fátrában, aztán a Liptói-havasokban s végre a Magas-Tátrában hatalmas magassággal, impozánsan végződik. A harmadik övezet Nyitránál kezdődik a Zobor-heggyel s első darabja a Nagy-Fátra, második nagy darabja az Alacsony-Tátra s ez keleten a Király-heggyel végződik.

A homokkő-övezet és a főlánc közé iktatódik be a negyedik övezet, a világ egyik csodája. Ez az úgynevezett mészkőszirt-övezet. A hegyek aránylag szelíd lejtővel veszik körül a Vág völgyét s a szelíd lejtőkre a hegyképző erők óriási mészkődarabokat dobáltak oda, mintha csak a Magyar-medence lakóinak védő s zelleme olyan sziklacsoportokat akart volna idesorakoztatni, amelyekre szinte bevehetetlen várakat lehetett építeni. A középkorban ez lehetett volna a medence bevehetetlen Maginot-vonala; de sajnos, nem mindig értettük meg nemzetünk védmentőjének intő szavát!

Mindazáltal nagyon sok szép vár épült ezekre a szirtre, kezdve Dévénynél. Detrekő, Temetvény, Jókő, Csejte, Beckó, Trencsén, Oroszlánkő, Ljetava stb. mind ezekre épült leírhatatlanul szép sorozatban. Meg van a szirt-övezetnek folytatása a Vág völgyén túl is, ilyen szirten áll Árva-vára, aztán Nedec és Lubló-vára s a Dunajec ilyen gyönyörű szirtok közt tör keresztül Lengyelország felé. Összesen 4000 szirtet olvashatunk meg, egyik szebb a másikkal.

A Kárpátok övezetei közt medencék sorakoznak, mindegyik egy-egy vármegye fészke. A homokö-övezet, meg a főlánc közt vannak a Trencsényi-, Árva- és Nowyotargi-medencék. A fő-övezet és a belső övezet közt vannak az Alsó-Nyitra, a Felső-Nyitra, a Turóci-, a Liptói- és a Szepesi-medencék.

Ezek a medencék kicsinyek, magasan vannak, földművelésre nem nagyon alkalmasak, azért a magyarság ezeket nem nagyon szerette. Csak az Alsó-Nyitra- meg a Szepesi-medence olyan, hogy már a honfoglalók szívesen megtelepedtek bennük, de a többi sokáig majdnem néptelen maradt s csak később szaporodtak el benne az eredetileg hegyeken pásztorkodó szlovákok. Magukban ezek a medencék életképtelenek, gazdaságilag is, politikailag is rá vannak utalva azokra a nagyobb területekre, amelyek felé a medencék völgyei kinyílnak, amerre a medencék folyóinak vize lefolyik. Márpedig ezek a medencék mind a Magyar-medence felé vannak nyitva, minden völgyük oda torkol, fokozatosan kiszélesedve. Még a Szepesi-medence is a Hernád révén, meg a Szepes—Gömöri-Érchegységet a Szepesi-Magurától elválasztó, szerkezeti mélyedésen át sokkal nyitabb összeköttetésben áll a Magyar-medencével, mint a Lengyel-síksággal, bár a Poprád arrafelé veszi útját! De milyen útját! A leghatalmasabb mészkőszikrek közt, óriási kerülővel, szinte eszeveszett kanyarulatokkal tör keresztül a határláncon, úgyhogy völgyében sohasem vezetett kereskedelmi út, sőt hajdan szinte járhatatlan volt, mint a Dunajec völgye.

Azért dugta el IV. Béla féltett családját ide, a Vörös-klastromba, mert oda ugyan a lovas mongolok sohasem juthattak volna el.

Ez az oka annak, hogy a tótok, a kis medencék igénytelen lakói, kénytelenek voltak mindig szeszonzmunkára vállalkozni s természetesen Magyarország felé igyekeztek. Budapestet — elmondhatjuk, hogy — tót napszamosok építették, az Alföldön ők voltak a legderekabb aratómunkások, mint házalókat, drótosokat, üvegeseket stb. mindenütt ismerték és szerették az országban, mert becsületes, tisztességes, jóra való nép volt. A nyári szeszonzmunkával szerzett pénzből éltek télen át.

Egészen mások azok a medencék, amelyek a Kárpátok, a Szepes—Gömöri-Érchegység, meg a vulkáni övezet hegyei között vannak. Ezek sokkal, de sokkal nagyobbak, földművelésre, sűrű lakosság keletkezésére sokkal alkalmasabbak. Ezek a Nógrádi-, a Gömöri és az Abauji-medencék. Mindegyik egy-egy kis Dunántul abban a tekintetben, hogy a dombokat fölépítő, régibb tengeri rétegek itt is fenn vannak egy kétszáz méter magasságban s nincsenek úgy elsüllyedve, mint az Alföld alatt. Ezért mindegyik medence igen kedvesen változatos, termékeny dombvidék, azért már a honfoglaláskor ellepte őket a magyarság s túlnyomóan magyarok is maradtak, legfeljebb a cseh statisztikák hajmcsesztő hazugságai telepítettek ide tótokat és cseheket.

Ezeket a medencéket most visszakaptuk, nagyon természetesen és a földrajzi tényezők szigorú következetességével, habár nem is egész terjedelmükben, de túlnyomó nagy részüket.

A Kis-Alföldön előretoltuk a határt annyira, hogy legalább a Csallóköz, meg azon túl egy keskeny sáv visszakerült Érsekújvárral és a nevezetes marcheggi vasútvonallal együtt. De az új határ itt nem természetes, a Mátyus-földjének, egészen Vágújhelyig vissza kellett volna jönnie, hisz ez a Magyar-medencéhez szorosan hozzátartozó terület. Pozsony, Nagyszombat és Nyitra az ezeréves magyar történelemnek fontos állomáshelyei s mindig magyarok is voltak, együtt azzal a németességgel, amely velünk érzett, szabadságharcunkban velünk küzdött és együtt munkálkodott az ország fölvirágoztatásában.

Ipolyság visszatérésével a Nógrádi-medencének is haza kellett jönnie, tehát Losonc is visszakerült. Rozsnyóval a Gömöri-medencének ez a kissé különálló részmedencéje is visszacsatlakozott s ennek logikus folyományaképpen az Abauji-medence is, a Bodva felső vízvidékével, Jászóval együtt. De így hazakerült az Aggteleki-barlanghoz tartozó hosszúsói ág is. Ezt a visszakapott szép ágot indítványoznám, hogy Ciano-folyosónak nevezzük el, a magyar érdekek hatós pártfogója tiszteletére.

Nagyon fontos, hogy visszakerült Rimaszombat és Bánréve. Egészen komikus volt, amit ezzel a vasúti csomóponttal elkövettek. A csehek nem tudták semmire sem használni, nekünk meg tönkretette a vasúti közlekedésünket a Gömöri-medencében. Az ózdi vasgyárhoz csak autóbusszokkal lehetett eljutni, meg valami hevenyészett kerülővel minden berendezés nélkül.

Kassa az Abauji-medence gazdasági centruma és a Hernád meg a Tárca völgyén levezető utak összefutásának helye. Itt az Északról jövő árunak meg kellett állnia, mert megváltozott a szállítás módja és célja. Az „en gros“ érkező áru innen „en detail“ ment szét s viszont a Magyar-medencéből mindenfelől összefutó áru innen „en gros“ ment ki északra. Így lett Kassa igen nevezetes kereskedőváros. Eperjes mintegy elővárosa volt ebben a tekintetben s Eperjesnek is vissza kellett volna térnie. Most így zsák-utcába került, valószínűleg halálra van ítélve.

Az Északkeleti-Felvidék lábánál elhúzódnó alföldi sáv annyiban rendkívül nagy jelentőségű ránk nézve, hogy a Felvidék völgyeinek kijáratában keletkezett, nevezetes vásárhelyek és pedig Ungvár, Munkács és Beregszász most a kezünkben van, tehát a Felvidék, hogy úgy mondjuk, gazdátlanul maradt. Ha ott nem a miveltünk együtt érző, jóra való rutén nép, hanem valami magyargyűlölő, balkáni horda fészkelne, csak le kellene zárunk a határt s éhen veszne az egész hegyvidék. Nem is képzelhető el, hogy a népek önrendelkező jogának tiszteletben tartása esetén ez a teljes szívvel-léiékkel hazakivánczó rutén nép ne tehetné azt, amit akar s amit gazdasági helyzetének józan megítélése szinte követel.

A visszakerült terület több, mint 12.000 négyszögkilométer, tehát ezzel Csonkahazánk területe mintegy 13 %-kal megnövekedett s mivel a terület lakossága körülbelül egymillió, tehát a lakosság is mintegy 12 %-kal növekedett. Az Északnyugati-Felvidéknek az a része, amely nem került vissza, az most még rosszabb gazdasági helyzetbe jutott, mint amilyenben volt. A földrajzi tényezők itt is döntőleg fogják az eseményeket irányítani!

Három Vers.

A mai kétszeresen ünnepi számunkban, három olvasónk beküldött versét tesszük közzé. Mind három verset a bensőséges és őszinte hang teszi közlésre méltóvá. Mindháromban nyilatkozó gondolatokkal olvasóink közül sokan éreznek együtt. Mi a magunk részéről arra kérjük tollforgató olvasóinkat; ha bármilyen tárgy megírásába fognak, — akár verses, akár prózai alakban is — igyekezzenek magukban a remény és bizalom érzéseit fel támasztani, hogy ez a két érzés járja át minden sorukat külön - külön s írásuk egészét is.

Ezt a kérést azért intézhetjük joggal olvasóinkhoz, mert sokszoros tapasztalat alapján tudjuk, hogy ha az ember indokolt bánatát és keservét elúzni nem is tudja, de képes azt a remény és bizalom fényével enyhíteni.

A Karácsonyi Csillag, 1938. év előtt megállott a betlehemi istálló felett s a remény sugarait vetítette a föld minden sarkába. Azóta is minden karácsonykor felkel minden ember szívében, hogy oda bizodalom és remény fényét hozza.

Ó ne engedjük, hogy önlelkünk sötétsége elhomályosítsa karácsonyi csillagunk reménysugarait! Adjuk át magunkat biztató fényének s mikor a fájdalom legerősebben gyötör, akkor forduljunk leg határozottabban biztató fénylése felé.

Ha ezt tesszük, bele fog költözni minden tevékenységükbe valami a karácsony áldásából — így versírásunkba is.

*

Vesszen Trianon!

Kezdjétek meg ott lent,
A magyar alföldön
Duna tiszta mentén
Suttogva, hogy lesz még miénk,
Háromszék és Trencsén.
Bánát síkságain,
Erdély havasain.
Kárpátoknak ormán,
Zúgjon mint az orkán;
Hallják meg egyszerre,
A világ minden táján.
Reszkessenek bele.
A bitorlók gyáván,
Zúgjon Kolozsvárott.
Kassán és Pozsonyon,
Visszhangot keltve, hogy
Vesszen Trianon

Á. A.

Rab fogadalom.

Majd ha egyszer én is
Szabad ember leszek,
Legelőször is egy
Imakönyvet veszek.

Reggel, délben, este,
Imádkozni fogok,
Ha sokat szenvedek,
A keresztre gondolok.

Lelki szemeimmel
Látom felfeszítve,
Krisztust és szent testét
Lándzsától átdöfve.

Minden sebből folyik,
A piros szent vére,
Amíg csak ki nem hül,
A drága szent teste.

Tövis koronától
Feje ki van marva,
Megtörve függ a fán,
A mi bűnünk ez rajta.

A sok szenvedéstől
Mikoron meghala,
Olt van a Mária
A szeplőtlen anya.

Az ölébe fektetik
A halott szent fiát,
Az emberiségnek
A bűntől megváltóját.

K. A. G.

A halál.

Nem, nem az a halál, amint mi nevezzük,
Midőn a koporsó fedelét szegezzük;
És nem az a halál, ha mások siratnak,
Hantunkra koszorút megszokásból raknak;
Még az sem a halál, mikor a test porlad,
A síron idővel termés, gyümölcs fakad;
Hanem az a halál, amikor itt vagyunk
S napról-napra elsiratjuk önmagunk.
Siratjuk az élet örök virágzását,
A napok, az órák csendes elmulását.
Siratjuk e tavaszt, mely vissza soh' sem tér,
A nyarat, őszt, telet, mely ígér, — csak ígér. —
Nem is az a halál, ha a szív eldobbant,
Ideje lejárván végtelenbe rohant...
— Élve haldokolni, sírni könnytelenül,
Ideákat tépni könnyörtelenül!
Kincseket hajszolni, ha kell más véréből,
Feledni, letagadni Istent az égből!
Soha nem gondolni az utolsó percre,
Gyónásra, kenetre, végső ítéletre! —
Ez a halál: így múlik el minden atóm
És így múlik el a földi hatalom.

M. I.

Egy elhibázott élet.

(Elbeszélés.)

(Folytatás.)

Egyik napon meglátogatta néhány volt iskolatársa, akik szívből sajnálták Gyuszit. Hallották mennyit szenvedett amíg távol volt.

Gyuszi intette is őket, hogy legyenek jók és éljenek becsületes életet. Soha ne legyenek borivók, mert ő is annak köszönheti szomorú eltékozolt fiatal életét. Szeressék szüleiket és fogadják meg jóra intő tanácsaikat.

Így beszélgetett velük néhány órát.

Estefelé már nagyon rosszul volt, bevitték a szobába és hívták az orvost, aki megmondta apjának, hogy már nem tud rajta segíteni, készüljenek el a legrosszabbra. De azt Gyuszinak nem mondták meg.

Érezte Gyuszi is, hogy nem sokáig lesz szerettei között, eszméletlenül volt és még utolsó perceiben is édes apját kérte, hogy bocsássa meg neki elhibázott életét. Nem sikerült az a kívánsága, hogy gazdag és hírneves ember legyen belőle.

Hívták a lelkészt, aki elkészítette Gyuszit a hosszú nagy útra. Alig hagyta el a lelkész a kis szegény lakást, amikor pár perc múlva szépen, csendesen, túlvilági mosollyal az arcán megszűnt dobogni sokat szenvedett fájó szíve.

Édes apja és kis testvére zokogva borultak gyermeke és testvére kihűlni kezdő holttestére.

*

Amikorra lehullott az első falevél sárgulva az őszi hideg dértől, már csak egy frissen hantolt, koszorúkkal és virágokkal megrakott néma sír jelezte egy fiatal elhibázott életnek az elmúlását. A csendes temetőben áll egy új fejfa, amelyre csak annyi van felírva: Itt nyugszik Sebestyén Gyula, élt 20 évet.

Ha nem hallgatott volna a rossz barátokra még fiatal korában, és nem kápráztatta volna el a dicsőség és felemelkedés bűvös reménye, még most is élhetne boldogan. De ez így van, fiatal könnyelmű embereknél, többek szeretnének lenni, mint amire valók. Az ital is megrontja a gyenge szervezetet és így lép a könnyen lefelévivő útra, ahonnan már bajosan van visszatérés.

„A kívánság bünt szül. A bűn pedig teljességre jutván halált nemz. (Jak. 1. 15.)

Vigyázzatok, mert a ti ellenségetek az ördög, mint ordító oroszlán szerke jár keresvén kit elnyeljen. (I. Pé. 5., 8.)

B. K.

(Vége.)

Legközelebbi rokonaink.

A vogulok és osztjákok élete.

Írta: Gunda Béla.

Amikor különböző gazdasági és politikai érdekből a környező európai kultúrnépek barátságát, az azokkal való együttműködést keressük, talán csak néhány elszánt tudós gondol arra, hogy „legközelebbi rokonaink“ felé vessen tekin-

tétet, akik ott húzódnak meg az Ural keleti oldalán, a szibériai tajgák árnyékában, közelebből a tobolszki és tomszki kormányzóságokban; az északi Ob, Irtyis és mellékfolyóinak vízvidékén.

Igen régi ez a rokonság. A fenti területen élő vogul és osztják néppel körülbelül időszámításunk elején találkoztunk utoljára. Amikor a volga könyökétől keletre elterülő ugor őshazából az ú. n. elő-magyarokat délfelé sodorta a népvándorlás egy korai hulláma, a vogulok és osztjákok észak felé mentek s Kr. után a XI—XII. században az Ural nyugati oldaláról átköltöztek mai hazájukba. A néprajz és nyelvtudomány obi-ugor néven ismeri őket. A különböző etikai összetételű, de egységes nyelvű finn-ugor ősnép ugor ágához tartoznak a magyarokkal együtt. Nagyon valószínű, hogy az obi-ugorok nem a finn-ugor fajhoz tartoztak, hanem még a finn-ugor együttélés korában, a lap-pokhoz hasonlóan felvették finn-ugor szomszédjaik nyelvét. Ma is igen erős fajkeveredést mutatnak. Északon szamojéd, délen pedig tatár és orosz behatás nyomait árulják el. Jellegzetesen előreálló arccsontjuk mongol jelleget mutat.

Az osztjákok száma az újabb orosz népszámlálások szerint 18.600, a voguloké 5200. Önmagukat az osztjákok chanda-chui, a vogulok man'si néven nevezik.

Kultúrformájuk szoros összefüggésben van Szibéria természeti viszonyaival, noha művelődésükben a finn-ugor őskultúra számtalan emlékét őrzik.

Telepeik leginkább a folyók magasabb partjaira épülnek, ahol már az árvizektől védve vannak. Falvaik igen kicsinyek. Gyakran csak két-három család alkot egy falut, ezek sokszor két-három napi járőföldre fekszenek egymástól. Így teljesen szabadon érezhetik magukat és minden lehetőségük megvan a vadászat és halászat akadálytalan gyakorlásához. Lakásuk változatos formái közül említésre méltó a rudakból készült sátor; ennél a rudakat kúpalakban összeállítják és télen bőrrel, nyáron összevarrott fakéregdarabokkal fedik le. Előbb azonban a lehántolt kérget főzik, hogy hajlékonyá és szívóssá tegyék. Ha bővebb halász- és vadászsákmány reményében új lakóhelyre költöznek, ezt a fakérgyet összehajtják, csónakra rakják és az előre kiszemelt helyre eveznek vele, ahol ismét új sátokeleket készítenek. Amint télen ruházatuk két-háromszoros prémrétegből áll, ugyanúgy a sátokeleket is kettős bőrtakaróval fedik. Ma már veremszerű, fallal ellátott primitív házakat is építenek, egy igen érdekes, csuval néven ismert tűzhellyel. Ez a vogulok és osztjákok otthoni életének központja. A csuval köré gyűlik össze az egész család: az anya varr, az apa hálót köt, vagy a rénszarvas-szerszámokat javítja, a kis gyerekek játszanak, míg a nagyobbak a tűz élesztésében anyjuknak segítenek.

Gazdasági épületeik közül a cölöpökre épített kamrákat említhetjük meg. Ezekben tartják az élelmiszert, a vadfogó szerszámokat, állatbőröket és ruhadarabjaikat. Hasonló cölöpökre épített kamrák találhatóak a zürjénekénél, lappoknál, a Fehér-

tengertől délre lakó karjalaiaknál is. A kártékony állatok ellen való védekezésen kívül az a rendeltetésük, hogy a tavaszi árvizektől megvédjék az obi-ugorok holmijait.

Tipikus vadász- és halász nép. Egy XVI. századi leírásban azt olvassuk az obi-ugorokról, hogy „földet nem művelnek, nem vetnek, nincs kenyerek, boruk, sem söriük. Nyomorúságosan tanýáznak erdőkben és elföldelt vermekben, halakból és vadak húsából, melyeknek bőviben vannak, táplálkoznak és vizet isznak.“ A vogulok és osztjákok gazdálkodásában nagyobb jelentősége csak a rénszarvasnak és a finn-ugor népek ősi háziállatának, a kutyának van, amelynek megszelidítését a protoeszkimoid népeknek köszönhetjük. Az utolsó nagy osztják hercegnek, Taisinnak, aki a múlt század közepén Obdorszkban élt, még több mint tizezer rénszarvasból álló nyája volt. Amikor Kanisto Artur finn tudós a világháború előtt a vogulok között járt, még talált olyan gazdát, akinek nyájában 400—500 rénszarvas legelt. Kai Donner szerint a rénszarvas megszelidítése a voguloknál és osztjákoknál csak a XIV—XV. században következett be. Nagyon valószínű azonban az, hogy már kora történeti periódusukban ismerték, csak tenyésztésében visszafejlődés következett be. Általános az ilyen jelenség a népek és népi kultúrák szakadatlan hullámozásában. A visszafejlődést többek között bizonyítja az, hogy a neolitikum elején fellépő ú. n. fésűskerámia kultúrának legnagyobb részben a finn-ugor népek ősei voltak a hordozói. Ebben a kultúrában pedig a rénszarvas tenyésztése ismeretes volt. A rénszarvas az északi osztjákok vonóószága. Ez szolgáltatja ruházatukhoz az anyagot, csontjából házi eszközöket készítenek, húsával, tejével táplálkoznak. Kedvenc csemegéjük a fiatal rénszarvas agancsa. Ezt darabokra tördelik, tűzben megpirítják, letisztítják róla a megpörkölt gyapjas bőrt és megeszik. Rénszarvasirhával vonják be az átázott, lucskos hóban használt sijük talpát. Ez a szokás általános a sarki népeknél s az a nagy előnye van, hogy a sí a meredek lejtőkön való felmászás közben nem csúszik hátra. A sí és a rénszarvas által vont szán legfontosabb közlekedő eszközük. Mindkettő még a finn-ugor együttélés korából származik. Az ugor egység korában minden valószínűség szerint lovas népek voltak, vagy legalább is ismerték a lovat, mert az ugor nyelvekben a lónak (vogul lu, osztják lau, magyar ló) és a nyeregnek (vogul nagr, osztják neger, magyar nyereg) közös neve van.

Vadászkultúrájuk jelentőségére igen jellemző az, hogy még a vogul főisten: Numi Tarem is vadásztóból él. A különböző bálványistenek legnagyobb részének egyik főkötelessége, hogy a szerencsés vadászatról és halászatról gondoskodják. A világ teremtéséről szóló énekeikben az ember foglalkozása a ruhakészítésen kívül csak a halászat, vadászat, halászeszközök és vadászszerszámok készítése. Augusztustól kezdve a vadon kóborló rén- és jávorszarvas csordákra nagy hajtóvadászatot rendeznek. A futó vadat igen nagy

becsben álló kutyáik segítségével gyakran egész nap üzik. A kutya — mondja egy osztják — olyan értékes nálunk, mint az oroszoknak a tehene, kutya nélkül mi éhen halnánk. Ha a mocsarak és folyók befagynak, a vogul és osztják vadász vadfogó szerszámait, élelmet szánkóra pakolja és prémes állatok fogására a taigákba vonul. Sokszor két-három napi járóföldre is elmegy saját jurtájától. Különösen a mokus, coboly és hermelin prémjéért vadásznak. A mokusprém, mint a cseremiszeknél, pénzként is szerepel náluk. Egy nyöstény rénszarvasért 120—150 mokusprémet is adnak. A prémes állatokat bunkós, tompahegyű nyilakkal lövik le, hogy az értékes prémet meg ne sértsék. Ez a nyilfajta a finn-ugor együttélés öröksége, de Északázsiában a baskiroktól kezdve a amurmenti goldokig mindenütt megtalálható. Ugyanebből a korból származnak hegyes végű nyilaik is, amit a tárgyi egyezések mellett a nyíl általános elnevezésére vonatkozó szavuk is bizonyít: osztják n'al, vogul n'al, finn nuoli, mordvin nal, votják, zürjén n'el, magyar nyil. Vadfogó szerszámok közül különös figyelmet érdemelnek önműködő ijaik és ijas csapdáik. Ezek a szerszámok Szibéria kóborló vadász-halász népeinél általánosan elterjedtek. Meglepő, hogy a vogul és osztják ijascsapdákhöz teljesen hasonló elvű és szerkezetű csapdákat találunk Magyarországon is. Nálunk ezek a szerszámok ürgefogásra szolgálnak. Működésük úgy történik, hogy a felhúzott ijat az állat útjába tesszik, amikor az keresztül akar bújni rajta, elmozdítja az ijjal összeköttetésben álló pecket és az előreugró nyíl összeszorítja.

Igen változatosak, de primitívek halászszerzámok. Ősi módon leginkább vejszékekkel és varrákkal halásznak. A horgot még fából és csontból készítik. Az osztjákok és osztják-szamojédek fahorgaikat zsinég helyett csak hasogatott cirbolyafenyő gyökérre kötik. A vogulok a Szoszván éjszaka fakéregből készült fáklya világítása mellett szigonnyal is halásznak. Különösen karácsony táján tehetnek nagy halászsákmányra szert, mert az északi Obon egy sajátos természeti jelenség észlelhető. A víz kellemetlen szagú lesz és sárgulni kezd. Ilyenkor a nagyobb és értékesebb halak az Ob felső folyása felé, vagy a Jeges-tengerbe menekülnek, de a helyi fajok valamelyik kisebb mellékfolyóban keresnek menedéket, ahol nagy tömegben könnyűszerrel összefoghatók.

Táplálékaik fogyasztásában és megszerzésében teljesen a környezet hatása alatt állanak. Vadászat közben a leölt állat belső részeit nyersen fogyasztják. Szokásos a meleg, friss vér ivása is. Nyáron gyakran eszik a nyers halat, különösen a csukát. A fogott halak egy részét szellős helyen vagy a napon szárítják, esetleg füstölik. A hosszú darabokra vágott nagyobb halak szárítására külön szárító állványokat készítenek. A zsíros részeket megfőzik és fakéregbe vagy rénszarvasbélbe burkolva elteszik. Az apróbb szárított halat famozsárban lisztte törlik és úgy fogyasztják el. A hal pótolja az osztjákoknál a kenyeret, mely a XVII. század közepén egészen ismeretlen volt náluk.

Ahlqvist a múlt század végén a Szoszva mentén lakó vogulokról azt írja, hogy náluk a kenyér és a só még fényűzési cikk. A vogul apa, ha a városba megy, hazatérőben kenyérrrel és sóval ajándékozza meg gyermekeit. Ma a kenyérsütéshez szükséges lisztet mókuszprémért veszik. Egy pud lisztért hét darab mókuszprém adnak. Növényi eredetű táplálékaiknál a bogycsónak és gyökereknek van nagy jelentősége. Különösen a cibolyafenyő magját eszik. A Calla palustris gyökeréből a vogulok inséges esztendőkből lisztet, az egyik akantusz faj (Heraclum sibiricum) fiatal szárából pedig főzeléket készítenek. Igen nagyra értékelik a Prunus padus termését, amely a különböző sarki népeknek egyik legfontosabb eledele. Eszik nyersen, lekvárt, levest főznek belőle, a giljakok, goldok lisztrel és zsírral összesütik, porrá törik és különböző ételeket sütnék belőle. A szagai tatárok tejjel vegyítve kásaszerű eledelként eszik. Az obi-ugorok rozs- és árpalisztból, a nyirfa nedvéből részegítő italokat készítenek. A varázslók és a hősi dalok énekesei egy gombafaj: a légyölő galóca fogyasztásától részegednek le. Ők maguk is tudják, hogy a légyölő galóca mérges, mert hitük szerint még az ördög is hét nap és hét éjjel mint a halott, ájultan fekszik fogyasztása után. A gomba mérgező hatását tej és só fogyasztásával közömbösítik.

Használati eszközeiket fából, csontból és fakéregből készítik. A fatárgyak ragasztásánál az enyvnek van igen nagy jelentősége. Ezt, mint a többi szibériai népek, halcsontból vagy rénszarvasagancsból főzik. Fakéregből kosarakat, víztartó edényeket sőt még gyermekbölcsőket is készítenek. Ez a munka az asszonyok dolga, akik nagyon ügyelnek arra, hogy a készített tárgyak csinosak legyenek. Ezért azokat primitív, de határozottan művészi fantáziára valló ornamentikával díszítik. A kéreg belső oldalát meleg vízzel benedvesítik, hogy a felső réteg puha legyen, azután a díszítést késheggyel belekarcolják.

Ruházkodásuk a természeti viszonyokhoz alkalmazkodik. A rénszarvas és a mókusz bőre mellett a hal és a tollasan hagyott madárőröket is felhasználják ruházkodási célokra. Pallas írja, hogy esőköpenyeiket a menyhal bőréből készítik s ebből éhínség idején levest főznek. Hideg ellen egyszerre több, különböző hosszú rénszarvasbundát öltenek magukra. A legszebb darabokat hófehér rénszarvasbőrrel készítik. Kevés vászonruhájukat leginkább házilag, csalánból szövik, amelyek díszítőmotivumai között geometrikus formákat és stilizált állatalakokat találunk. A nők ruháikra többszínű üveggyöngyöt varrnak, a keleti osztyjakok önlemezket aggatnak. Az osztyjak és vogul asszonyok arcukat és fejüket vászontakarókkal fedik. A menyasszony, a menyecske idegen férfi előtt az arcát nem mutogathatja, még vőlegényének apja vagy idősebb rokonai előtt sem. A nők a férfiak egyformán tetoválják magukat. A tetoválás módja az, hogy a bőrükbe tüvel különböző mintákat szurkálnak és finomra tört puskaporral vagy hamuval a sebet bedörzsölik. A tetoválás helye rendszeren a csukló, kéz-

hát és a lábfej. A motívumok itt is geometrikusak vagy stilizált állati alakok, rendszeren madarak. Ez utóbbiak igen hasonlítanak a tulajdonjegyekhez; a tamgákhoz. A tetoválást Észak-szibéria más népei is gyakorolják, de azok az arcukat szurkálják tele és mintáik is különböznek az obi-ugorokétól. A tetoválásnak nemcsak díszítő, hanem hitük szerint betegségelhárító, gyógyító jelentősége is van, mert a tetoválással az ábrázolt állatba megy át a betegség. Kannisto azon a véleményen van, hogy a vérkieresztésnél hamuval bedörzsölt seb helye megragadta primitív képzeletüket és azt öncélú testdíszezzé fejlesztették tovább.

Szellemi életük, vallásos elképzelésük igen érdekes bepillantást ad a primitív ember képzeletvilágába. Hisznek a háziszellemek hatalmában, ezeket emberformájú fadarabok vagy öntött fémabak alakjában ábrázolják. A jurta hátsó falánál helyezik el azokat, vagy kunyhóik jobb hátsó sarkában fakéregdobozban tartják. A háziszellem elé ételt raknak, sőt még etetik is. A bábuk durván kifaragott ajkát zsírral kengetik. Különösen ősszel, a nagy vadászatok megindulása előtt vendégelik meg a háziszellemeket, hogy bő vadászsákmányban legyen részük. Nagyobb hatalmat képviselnek az erdők és vizek szellemei, amelyek már egész törzsek védői. A hely, ahol ezek laknak, szent, aszszony oda nem közeledhetik. Az ilyen helyen álló fák ágaira áldozati tárgyakat akasztanak, azonkívül még kisebb kunyhót építenek, amelyben a bálványképet őrzik. Különösen érdekes az obi-ugor és az egész északeurázsiai medvekultuszra néhány pillantást vetni. Az osztyjakoknál a medve elejtésére 3—4 ember társul, akik az elejtett vadhoz mosolyogva közelednek, megölelik és megcsókolják. Elmondják előtte, hogy tulajdonképpen nem is ők ölték meg, hanem az orosz, aki a gyilkos fegyverek használatára megtanította őket. Pápay József érdekesen írja le az elejtett medvével kapcsolatos osztyjak ceremóniákat. Az osztyjakok nyúzás előtt a kártékony szellemeket ételáldozattal engesztelik ki. (Folyt. köv.)

Szerkesztői üzenet.

V. J. gyűjtőfogház. Sajnos mi nem találunk módot a jogorvoslatra, de különben sem tudnánk foglalkozni a kérdéssel. Forduljon bizalommal e tárgyban fogházmissziós munkatársunkhoz, aki legközelebb az intézetet meglátogatja.

Addig is viselje reménységgel sorsát, hisz váratlan, szerencsés fordulat minden percben bekövetkezhetik, igazságtalanságot pedig mindannyiunknak kell elviselnünk.

Felelős szerkesztő és kiadó:

GÖLLNER MÁRIA.

E jótékonyági folyóirat szerkesztősége és kiadóhivatala:

FOGHÁZMISSZIÓ HELYISÉGE,

Budapest, V., Markó-utca 27. földszint 6. szám.